

portlagt 24/1-42

STILLINGEN NÅ.

Krigssituasjonen er vesentlig anderledes nå enn for et år siden. Vi trodde riktignok også da at Tyskland ville tape krigen og at vi ville få vår frihet og selvstendighet tilbake. Idag viser klare kjennagjerninger at vår tro var grunnfestet i virkeligheten. Vi vet ikke hvor fort avgjørelsen vil falle, men det er ikke lenger tvil om utfallet.

Dette faktum må påvirke vurderingen av stillingen i vårt eget land. For etvår siden var det mye som var usikkert og mange famlet i uvisshet og tvil. Problemene var nye og uvante. Likevel viste alle lag av folket en beundringsverdig evne til motstand mot okkupasjonsmakten og dens redskaper her hjemme. I løpet av året som gikk økte denne motstandsviljen videre. Den norske fronten er nå sveiset sammen i et ubrytelig samhold i sikker forvisning om at seiren snart er vunnet. Men nettopp denne visshet gjør at vi må gå til den siste fase av kampen med åpne øine og være forberedt på at kampen vil stille store krav til oss. Det er utvilsomt at N.S. tenker på nye framstøt mot sine landsmenn. Til det har de ikke bare støtte av tyskerne, de handler etter tilskyndelse av dem. Det alvorligste alternativ er at N.S. formelt får statsmakten i Norge og deretter på vegne av tyskernes staten gjør de vedtak som tyskerne ønsker, kanskje går så langt som til å tvangsutskrive nordmenn til en eller annen form for tysk krigstjeneste. Et ledd i framstøtet fra N. S. vil også være en ny pålegg på de offentlige funksjonærer. Det vil bli gjort alt mulig for å få så mange som mulig implisert i N. S. landsforræderske virksomhet. Dermed tror enkelte N.S.-kretser at deres sak vil stå bedre - om de har mange medskyldige på oppgjørets dag.

For skolens folk, som for alle nordmenn vil stillingen være kett å vurdere: Før N.S. styrket sin posisjon vil tyskerne få skjønne til gjennom disse sine redskaper å utnytte den norske befolkning til sine krigsformål - og langt mer effektivt enn de kan tro det allene. Vi kan nå knapt forestille oss de katastrofer som de vil komme. For oss er holdningen nå klar. Vi må på et hvert tidspunkt sette oss til motverge mot forsøk fra N.S.-hold på å skille oss noen nye posisjoner. En skal aldri tro at noen sak er liten her. Enhver ettergivelse fra vår side her er et prestisje-sak for N.S., og enhver aldri så liten sak for oss er et skritt mer vår endelige seier. Enhver nordmann er nå i denne siste fase av kampen og det blir et tungt ansvar å bære senere for den som ikke gjorde sin plikt på sin plass ved fronten. Det gjelder nå først og fremst ikke fire en tomme for noen pålegg av N.S. GI IKKE ETTER. HOLD SAMMEN OG VÆR SOLIDARISKE! DESTO SNARERE ER SEIREN VUNNET.

- V - V - V -

Kravet om propaganda i skolen.

Lærerne i Lillestrøm og i et par andre kommuner fikk før jul to skriv, begge undertegnet ...skoleinspektør. Det er grunn til å tro at disse skrivenes rommer det mønster for N.S.-propaganda i skolen som som myndighetene eventuelt vil forsøke også andre steder. Lillestrøm-lærerne har selvfølgelig bare ignorert disse skrivenes, og det samme vil de andre lærerne som har fått dem gjøre.

I det første skrevet heter det blandt annet: "Enhver skoleleder er forpliktet til i all sin skolegjerning å gå inn for et positivt og aktivt arbeid for å skape forståelse for det nye livs og samfunns-synet som dette finnes uttrykt i N.S. program og vårt nye nasjonale riksstyres tiltak og beslutninger..." "...Hvordan enkelte lærer enn sette mening, hvilke anskuelser han enn måtte ha om ønskeligheten av en slik nyordning i følge sin fra det gamle system overlevet instilling, så han i det norske folkets fellesskaps navn og for å gjøre sitt til for å redde norskdommen fra fullstendig undergang, ofre disse forut-

fattede meninger og fordommer på fedrelandets og fremtidens alter. Det er ikke nok å innskrenke sig til den blotte og bare passive lojalitet... Jfr. sjefinspektør Bakkes: "Skolen og Tiden". Det heter videre: "Jeg må kreve at lærerne benytter enhver anledning og positivt og aktivt går inn for å skape forståelse hos sine elever for dette nye livs- og samfunnssynet. Fra 8. des. må lærerne bruke minst en halv skoletime hver uke til innarbeidelse av denne forståelse hos sine elever".

I det annet skriv, stilet til lærerpersonalet ved ...skole, heter det, "For den undervisning som lærerpersonalet er pålagt i skrivelse av 21. nov. gjelder disse bestemmelser som en foreløpig ordning inntil lærerbøker utkommer. 1. Undervisningen tok sin begynnelse 8. des. 2. Når unntas 1. og 2. klasse, så skal elevene i samtlige klasser ha særskilt arbeidsbok for denne undervisning. 3. Utenpå boken skal stå: Skolen og Tiden. 4. I småskolen skal all undervisning hovedsakelig foregå muntlig. Den begynner med at lærerinnen forteller om læreren. Se bok om Vidkun Quisling, side 450. f. 5. I storskolen skal undervisningen drives som muntlig fortelling, diktning og eksaminasjon. Fra 2. undervisningstime av må omtrent halvdelen av tiden brukes til diktet i arbeidsboken. Inntil videre brukes: Er Norge et fritt land. av Hermann H. Aell. Undervisningen begynner med dette spørsmål: Hvem bærer skylden for besettelsen av vårt land? Se side 80 o. f. Øverst på 1. side i arbeidsboken skal stå: Skullen for besettelsen av Norge i 1940. Deretter kommer punkt. 1, 2, 3, osv i den orden og nøktert med de ord som finnes i boken. For et punkt dikteres ned, må læreren gjøre rede for det som skal slås fast.... 6. Når skoleinspektøren kommer tilstedes for å inspisere skal halvdelen av tiden brukes til muntlig fortelling og den annen halvdel til eksaminasjon i det stoff som tidligere er diktert... 7. Undervisningen skal foregå i den tiden som inspektøren har utpekt, men utenom det må enhver anledning til å komme inn på dette utnyttes. I deres klasse skal brukes disse timer..."

§ v - v - v -

Folkeretten og kravene til lærerne. I anledning ovennevnte krav til lærerne har vi vendt oss til en av våre fremste jurister, som gir følgende betenkning, som vi mener våre lesere bør bli kjent med: Med "Vårt nye Nasjonale riksstyre" må det antas at skoleinspektøren sikter til de av de tyske myndigheter utnevnte "ministre". Det er umiddelbart innlysende for enhver jurist at betegnelsene "nasjonale" og "riksstyre" her er i like høy grad og i meget høy grad misvisende. Disse ministre utleder hele sin makt og myndighet fra den tyske okkupasjonsmaktens utnevnelse av den. De er ikke Norges funksjonærer men Tysklands. Skulle man benytte fellesbetegnelsen "råd" på disse ministre, da måtte man velge et ord som f. eks. "okkupasjonsråd" og ikke "Riksråd". At ministrerne er av norsk herkomst og kan snakke norsk gir ikke noe grunnlag for å betegne dette råd som nasjonalt. Den tyske okkupasjonsmakt hadde hatt full folkerettslig adgang til å utnevne tyske statsborger til disse stillinger. Det er et stort spørsmål om det ikke hadde vært heldigere både for oss nordmenn og for Tyskland om så var blitt gjort.

Skoleinspektørens postulat om plikten til "å gå inn for" N.S.-nyordningen er uholdbart da det ikke stemmer med folkeretten.

Tyskland såvel som Norge har undertegnet Haagerkonvensjonen og har etter 9. april gått på gang med uttrykkelig påberopt sig dens bestemmelser. Og Tyskland har aldri offisielt benektet at det unner sin utøvelse av okkupasjonsmakten i Norge å respektere bannet av Haagerkonvensjonen. Latt gjelder også landkrigsreglementets art. 43 hvor det heter at: "Okkupanten skal... respektere de lover som gjelder i landet medmindre der foreligger absolutte hindringer derfor."

Denn e ytterst viktige bestemmelser som hensikt er ganske åpenbart å beskytte innbyggerne i et okkupert område mot enhver form av

nyordning som hvor det ikke er absolutt nødvendig endrer noe i den lovgivning og rettsorden som gjælt for okkupasjonen.

Det er derfor utvilsomt, at de av okkupasjonsmakten utnevnte noen strekthandler stikk i strid med Haagerkonvensjonen og overskrider den fullmakt okkupasjonsmakten har hatt folkerettslig adgang til å gi dem, hvis de av Nordmenn krever at de skal "gå inn for" noen "nyordning" som uten nødvendighet endrer den før gjellende lov.

At de krav som skoleinspektøren setter fram i denne skrivelser går langt utenfor det folkerettslig tillatelige, det synes ikke tvilsomt. Skoleinspektøren har iallfall foreløpig - ikke krever noen skriftlig erklæring fra lærerne om at de godtar hans krav om "å gå inn for osv." Skulle noe slikt krav senere bli fremsatt må det være enhver nordmanns rett og plikt uttrykkelig å reservere seg mot å ville forplikte seg til noe, som okkupasjonsmakten etter Haagerkonvensjonen ikke har rett til å kreve."

- v - v - v -

Arrestasjoner og avsettelser. Listen over folk i den høiere skolen som er arrestert og eller avsatt øker stadig. Her er de siste: Lektorene Lange og Sydnæs, som fremdeles sitter arrestert, er nå også avsatt uten frilønn. Lektor Bernsten, Ulern, er avsatt, foreløpig med lønn i 3 måneder, senere med frilønn. I Arendal er lektorene Bruland, Sørensen og Oskar Olsen som har sittet fengslet i omlag 2 måneder nå har sluppet fri, men de får ikke lov til å vise seg på skolen. De har fremdeles lønn. I de siste dagene er lektorene frk. Pasberg og Landaas, Arendal, avsatt uvisst av hvilken grunn. - Skolestyrer Draker, Levanger, er avsatt nylig, vistnok fordi han gikk på et N.S.-møte og måtte opponere mot usannferdige beskyldninger som ble rettet mot ham.

adjunkt Lyrhaug ved samme skole er også avsatt. Lektor Pande sitter fremdeles på Grini, og hans lønn for desember er ikke utbetalt. Rektor frk. Hambro, U. Røis skole, Berren, er avsatt med et skrivebrev der det heter at hun er avsatt som "overlærer ved Grønnerløkken skole, Oslo", et av de mange eksempler på besynderlig departemental administrasjon. Som rektor er konstituert fru Zwielsen, gift med den ene av naziprestene, men det har ikke lyktes å skaffe vikar i hennes sted. Bergenskandidatene står fast! - Lektorene Natvik-Pedersen og Johansen, Stavanger, satt arrestert i Oslo i ca. 7 uker, slapp så for en 14 dages tid før jul og er nå i stilling igjen. Rektor Olden, som har sittet på Grini i 8½ måned som gissel ble løslatt julaften og har nå overtatt skolen sin igjen. - Lektor Førsund, Oslo er arrestert av ukjent grunn. Nazi-rektoren på Hegdehaugen skole i Oslo, Jensen er gått av, sannsynligvis etter påtrykk av tyskerne. Som påstøt på såret er han blitt en slags overkontrollør for skolene i Oslo og lektor Harald Bakke har "latt seg bevege" til å ta rektorstillingen ut skoleåret.

Som kjent var det meningen at rektorene Rødseth, Horten, og Nerdrum, Fredrikstad, skulle bytte stillinger den 15. nov. Det ble ikke noe av, Rektor Nerdrum ble sittende i sin post, mens rektor Rødseth er meddelt avskjed fra 30. nov. med denne nok så enestående begrunnelse: "Da en overflytning til Fredrikstad eller til en annen by har vist seg å støte på uoverstigelige vanskeligheter, veddes de herved avskjed." Om hans lønnsforhold foreligger det ennå intet - i Fredrikstad er real-skolen stengt og har vært det i 7 og 8 uker, mens gymnasiet går. Real-skolens elever streiket nemlig noen timer, da de hørte om rektorbytte. Det er uvisst om skolen kommer igjen, for det er plukket ut noen syndebukker blant lærere og elever,

- v - v - v -

Gå ikke på N.S.-møter! Eksemplene fra den senere tid har vist at advarselen mot å gå på N.S.-møter var vel begrunnet, og vi gjentar den. I Stavanger førte et slikt møte til at 5 av våre folk ble arrestert, i Levanger ble skolestyreren avsatt, og i Åker ble overlæreren ved en folkeskole avsatt. I de 2 første tilfeller ble de provosert av løgnaktige påstander til å ta til motmæle, og ære være dem for det. Men vi er lite tjent med at flere av våre beste folk på denne måte blir satt utenfor, og det sikreste middel til å unngå denslags er ganske enkelt ikke å møte fram. Møteplikt, et ord som de herrer ofte bruker, har vi ikke.

Det forekommer at N.S. lokale krefter telegrafisk ber K. og U.dept. om å innkalle lærerne til møte, og de kan i noen tilfelle vise fram et eller annet telegrafisk svar. Men for det første vet en skjelden hva de har spurt om, for det annet er svaret ofte temmelig svevende, og for det tredje er det som regel undertegnet av en eller annen Solberg, og ikke av den myndighet som er skolens overordnede. -

Det er ingen grunn til å ta en slik korrespondanse særlig høytidelig.

Hvordan en enn ser på saken, det sikreste er å holde sig vekk fra N.S. og alt dets vesen. Gå ikke på N.S.-møter! Det måtte i tilfelle være ganske spesielle grunner som skulle kunne bevege en lærer i den høgere skole til å la sig forlede til det.

- v - v - v -

Fast holdning av skolerådet. Skoler som har fått N.S.rektor eller styre har mange vansker å kjempe med. Det gjelder for lærerne ved slike skoler at de uten å nøle nytte de rettigheter de har i følge lov og reglement. De må også passe på at styre og rektor retter sig etter bestemmelsene i gjellende lov og reglement. Ved en skole med N.S.rektor har skolerådet vedtatt en uttalelse som i sin utredning og presise formulering kan tjene som mønster. Lærerne peker på at skolens rektor har satt sig ut over skolelov og reglement ved egenrådige å behandle en sak som etter loven skal foreligge skolerådet og at han har avvist lærernes krav om skoleråd. Videre peker lærerne på at rektoren flere ganger har klaget til overstyret over lærere ved skolen uten å legge klagenålene fram for vedkomende lærer, slik som loven påbyr. Lærerne uttaler at rektorens handlemåte virker skadelig på arbeidsvilkårene ved skolen og skaper misstemning og utrygghet blant lærere og elever. Skolerådet konkluderer ved en alvorlig protest mot rektorens holdning og henstiller til ham at han følger de bestemmelser i loven som gjelder.

- v - v - v -

Erklæringer. K.deptet har enda ikke oppgitt håpet om å få lærerne til å skrive under på at de går inn for "nyeremonien", og at de er villig til å melde alle som motarbeider N.S. Alt i nov. 1940 ble en erklæring av dette innhold trykt opp i 14000 ekspl. For sikkerhets skyll tok depte en stikkprøve i Vestfold før ekspl. ble sendt ut. De som ble spurt, svarte med lærerorganisasjonens formular, og de 1400 ekspl. ble liggende i depte. I sommerferien 1941 prøvde depte sig i Askim hvor skolen er stengt, men med samme resultat. Depte ga sig og åpnet skolen i nov. og des. -41 kom turen til ungdomsskolene og fylkesskolene. Schanche har uttalt at her måtte det gå lettere da disse skolers økonomi er helt avhengig av statens velvilje, men skolefronten holder også her. Lærerne enten nektet å svare eller sender inn organisasjonsformular. Samtidig fikk Volda, Stord og Notodden lærerskole brev om at lærerne måtte underskrive. Trusslene var de vanlige. Dessuten var det uttrykkelig nevnt at formularsvar ikke ville bli mottatt. Lærerne på Stors unntatt 1 N.S. og 2 meget engstlige lærere som lot sig skremme svarte med formulæret. Det samme gjorde alle lærere i Volda og Notodden.

- v - v - v -

SØRG FOR AT "NORSK SKOLE" BLIR LEST AV ALLE KOLLEGER SOM DE STOLER PÅ! PASS SELV PÅ AT BLADET IKKE KOMMER PÅ AVVEIER NÅR DET ER LEST !